

Протокол № 38
позачергового засідання Ради Нотаріальної палати України

м. Київ

18 липня 2017 року

Присутні
члени Ради НПУ:

*Марченко В.М., Оніщук О.М., Суханова Т.О.,
Грушицька В.В. – заступник Курти Н.В.,
Заріцька Є.О. – заступник Сетака В.Я.,
Гулєдза А.Г., Масловець Л.С., Кіцула О.М.,
Дерун К.А., Балик Т.М., Пульний С.М.,
Бояківський О.В., Гура Л.Б., Бернацька І.М.,
Ворошина Л.В., Оксанюк А.А., Терещенко М.Є.,
Блауш Н.З., Коваленко В.В., Кирилюк Д.В.,
Козаєва Н.М.*

Запрошені:

*Директор Департаменту державної реєстрації
та нотаріату – **Віталій Михайлович Гайдук**
Начальник відділу контролю у сфері нотаріату
Управління нотаріату – **Микола Миколайович**
Смук
Виконавчий директор Нотаріальної палати
України – **Долгова Зоя Михайлівна***

Головуючий: В.М. Марченко

Секретар: К.А. Дерун

Порядок денний
позачергового засідання Ради НПУ

- 1.** Про затвердження порядку денного позачергового засідання Ради НПУ (*Доповідач: Марченко В.М.*).
- 2.** Про обговорення проблемних питань та необхідність проведення публічних заходів щодо блокування доступу нотаріусів до усіх Єдиних та Державних реєстрів за результатами проведення камеральних перевірок діяльності нотаріусів, як державних реєстраторів (*Доповідач: Марченко В.М.*).
- 3.** Про підготовку проведення міжнародної конференції у вересні 2017 року (*Доповідач: Марченко В.М.*).

1. СЛУХАЛИ: **Президента НПУ Марченка В.М.** про затвердження порядку денного позачергового засідання Ради НПУ.

ВИСТУПИЛИ: *Марченко В.М.*, який висловив пропозицію затвердити порядок денний позачергового засідання Ради НПУ у запропонованому варіанті.

ГОЛОСУВАЛИ: «ЗА» - 21; «ПРОТИ» - 0; «УТРИМАЛИСЬ» - 0.

УХВАЛИЛИ: Затвердити запропонований порядок денний позачергового засідання Ради НПУ.

Рішення прийнято одногolosно

2. СЛУХАЛИ: Президента НПУ Марченка В.М. про обговорення проблемних питань та необхідність проведення публічних заходів щодо ситуації, яка склалася з блокуванням доступу нотаріусів до усіх Єдиних та Державних реєстрів за результатами проведення камеральних перевірок діяльності нотаріусів, як державних реєстраторів.

Марченко В.М. доповів, що 02 листопада 2016 року набув чинності Закон України «Про внесення змін до деяких законодавчих актів України щодо вдосконалення державної реєстрації прав на нерухоме майно та захисту прав власності».

Нотаріальною палатою України (далі – НПУ) за період дії вищевказаного закону проведено анкетування нотаріусів у всіх регіонах України та здійснено аналіз матеріалів, які надійшли до НПУ з приводу здійснення Міністерством юстиції контролю у сфері державної реєстрації прав на нерухоме майно та бізнесу шляхом моніторингу реєстраційних дій у Державному реєстрі, та застосування до нотаріусів санкцій за наслідками такого моніторингу.

На підставі проведеного аналізу НПУ висловлює свою стурбованість з огляду на таке:

лише за неповною інформацією у 2017 році за рішенням Комісії Міністерства юстиції з розгляду скарг у сфері державної реєстрації та за результатами проведених камеральних перевірок було заблоковано доступ до Державних реєстрів (далі - Реєстри) 62 нотаріусам, із них 36 нотаріусам у м. Києві.

Слід наголосити, що блокування доступу нотаріуса до Реєстрів паралізує роботу нотаріуса і фактично позбавляє його права на здійснення професійної діяльності.

При цьому, відключення від Реєстрів робиться автоматично, без будь - яких пояснень чи повідомлень, і без можливості надати нотаріусом свої пояснення і докази по спірним моментам. Тобто, нотаріуси, як державні реєстратори фактично позбавлені права надати аргументи на свій захист.

ОБГОВОРЕННЯ:

За результатами анкетування нотаріусів усіх областей України слід виділити наступні основні проблемні питання:

1. Відсутність аналітично-методичних узагальнень чи інформаційного матеріалу з боку Міністерства юстиції, як єдиного суб'єкта, що має повну інформацію про наявність недоліків, помилок та порушень, які допускаються нотаріусами під час здійснення державної реєстрації речових прав на нерухоме

майно та бізнесу, та які були виявлені за наслідками моніторингу та камеральних перевірок.

Відсутність відповідних аналітичних матеріалів унеможлиблює повноцінне виконання НПУ своїх повноважень у підвищенні професійного рівня нотаріусів у сфері державної реєстрації, зокрема розробки методичних рекомендацій щодо механізму здійснення реєстраційних дій і попередження порушень прав та/або інтересів фізичних та юридичних осіб у цій сфері, а також в цілому ускладнює діяльність нотаріусів.

2. При прийнятті рішення про застосування санкцій до нотаріуса, в тому числі блокування доступу нотаріуса до Реєстру, Комісією не враховуються обставини неналежного технічного функціонування системи Державного реєстру, що може проявлятися у некоректному висвітленні інформації при здійсненні реєстраційних дій (відсутність сканованих копій, не зафіксовані операційні дії тощо), що обумовлює безпідставність застосування санкцій до нотаріусів, які стали заручниками технічних збоїв реєстру.

3. Неналежне повідомлення заінтересованих фізичних та юридичних осіб та нотаріусів про час та місце розгляду скарг щодо здійснених реєстраційних дій.

За результатом розгляду скарг нотаріуси отримують копію відповідного наказу про застосування санкції без висновку Комісії (мотивувальної частини рішення), чим позбавлені права отримати інформацію про перелік допущених ним порушень, та за які до нотаріуса були вжиті заходи реагування.

Слід також наголосити, що фізичні та юридичні особи, які мають обґрунтований інтерес у вирішенні спору (розгляді скарги), але не брали участі у розгляді скарги по суті, а також нотаріуси не інформуються Комісією про прийняті рішення.

4. Недосконалість визначених критеріїв проведення моніторингу реєстраційних дій у Реєстрах.

Одним із критеріїв, передбачених у порядку здійснення контролю сфері державної реєстрації є проведення моніторингу реєстраційних дій, проведених реєстраторами та/або суб'єктами державної реєстрації, визначених Мін'юстом.

Також слід наголосити і на необґрунтованості такого критерію проведення моніторингу, як проведення реєстраційних дій в неробочий час.

Зважаючи на періодичні технічні збої в роботі реєстрів, нотаріуси змушені працювати в неробочий час, оскільки протягом робочого дня через технічні причини не мають можливості здійснити реєстраційні дії (завершити реєстраційні алгоритми).

5. Відсутність диференційної системи санкцій за порушення законодавства у сфері державної реєстрації суперечить принципу справедливості вирішення справ та надає можливість членам Комісії застосувати до нотаріуса будь-яку санкцію, незалежно від виду порушення.

Це, знову ж таки, створює корупційні ризики та дозволяє членам Комісії приймати рішення на підставі суб'єктивного відношення до тих чи інших недоліків.

6. Період, за який може проводитись моніторинг реєстраційних дій не відповідає вимогам законодавства, оскільки до прийняття «антирейдерського

закону» в законодавстві, що регулює здійснення державної реєстрації було відсутнє поняття моніторингу.

Отже, період, за який може проводитися моніторинг реєстраційних дій повинен починати перебіг лише з 02.11.2016 (дати набрання чинності вказаним законом), адже закон, як відомо, не має зворотної сили.

7. Відсутність у законодавстві положень, які б визначали відповідальність технічного адміністратора Державних та Єдиних реєстрів.

На сьогоднішній день, технічним адміністратором Державних реєстрів є Державне підприємство «Національні інформаційні системи».

На жаль, поширеними є випадки, коли інформація невідомими чином з'являється чи зникає з реєстрів, або коли неможливо отримати доступ до реєстрів по причині, що вони не працюють.

Такі обставини, перш за все, порушують права та законні інтереси фізичних та юридичних осіб.

Крім того, вказане безпосередньо перешкоджає належному здійсненню професійної діяльності нотаріусами.

Більше того, зазначені технічні порушення діяльності реєстрів часто слугують підставою для необгрунтованого застосування до нотаріусів санкцій.

8. Недосконалість законодавства, що визначає склад Комісії з питань розгляду скарг у сфері державної реєстрації.

До складу Комісії входять лише працівники Міністерства юстиції, тоді як до складу аналогічного органу, який діє у сфері контролю за нотаріальною діяльністю – Вищої кваліфікаційної комісії нотаріату входять представники Міністерства юстиції та нотаріуси, делеговані НПУ.

З метою вдосконалення діяльності роботи Комісії пропонується надати членство у ній представникам НПУ, які є професіоналами-практиками і найбільш зацікавленими особами у об'єктивному та справедливому розгляді питань, пов'язаних із здійсненням реєстраційної діяльності.

9. Недосконала адміністративна процедура розгляду Комісією питань, що має обвинувальний уклін, без застосування засад змагальності процесу, який у цивілізованому світі вважається оптимальним для розгляду будь-яких спірних питань.

Для врегулювання вищевказаних проблемних питань члени Ради Нотаріальної палати України запропонували:

1. Для здійснення контролю за діяльністю державних реєстраторів пропонується Комісією реформувати на зразок Вищої кваліфікаційної комісії нотаріату, до складу якої б входили представники Міністерства юстиції, НПУ, акредитованих суб'єктів і державних реєстраторів.

Для членів Комісії встановити кваліфікаційні вимоги (не менше трьох років стажу у сфері державної реєстрації).

2. З метою врегулювання порядку проведення перевірок, прозорого розгляду справ, пропонується на законодавчому рівні встановити правило про обов'язковість залучення державних реєстраторів при проведенні перевірок їх діяльності і передбачити можливість надання ними пояснень, документів та інших доказів.

3. З метою вдосконалення відносин державної реєстрації і покращення роботи реєстраторів пропонується *диференціювати систему санкцій за порушення у сфері здійснення реєстраційних дій з урахуванням характеру порушення.*

При цьому, необхідно розрізняти технічні помилки (недоліки), в тому числі недоліки системи (програмного забезпечення) реєстрації, яка не є досконалою і може висвітлювати некоректну інформацію.

У зв'язку з цим, пропонується встановити диференційовану систему санкцій за порушення у сфері державної реєстрації.

4. Передбачити процедуру, яка б дозволила нотаріусам здійснювати нотаріальну діяльність і не порушувала б права фізичних та юридичних осіб у разі блокування доступу до Державного реєстру прав на нерухоме майно.

У зв'язку з цим, необхідно закріпити норму, згідно з якою нотаріуси, яким заблоковано доступ до Державного реєстру речових прав на нерухоме майно могли завершити нотаріальне провадження (наприклад спадкові справи) і звернутись до інших реєстраторів речових прав на нерухоме майно, з метою внесення відповідних відомостей до державного реєстру речових прав на нерухоме майно.

5. Внести зміни до діючих нормативно-правових актів щодо процедури проведення моніторингу реєстраційних дій у Державному реєстрі речових прав на нерухоме майно (визначення критеріїв для проведення моніторингу) та камеральних перевірок.

6. Напрацьовувати та оприлюднювати, в тому числі спільно з НПУ, аналітично-методичні узагальнення щодо найбільш поширених недоліків, помилок та порушень, виявлених за наслідками моніторингу реєстраційних дій та камеральних перевірок.

В контексті цієї пропозиції інформуємо, що НПУ звернулася до Міністерства юстиції з листами від 15 червня 2017 року № 37/2 та № 37/3 з пропозицією організувати робочу групу за участю НПУ та Міністерства юстиції, зокрема, Департаменту державної реєстрації та нотаріату, Департаменту приватного права, в рамках якої обговорити та узгодити шляхи вирішення зазначених проблем.

ВИСТУПИЛИ: члени Ради НПУ

ГОЛОСУВАЛИ: «ЗА» - 21; «ПРОТИ» - 0; «УТРИМАЛИСЬ» - 0.

УХВАЛИЛИ: Враховуючи вищевказаний перелік проблемних питань, Рада НПУ вважає, що у сфері здійснення державної реєстраційної діяльності має місце гостра проблема як порушення прав та законних інтересів фізичних та юридичних осіб, так і професійних прав нотаріусів.

Зважаючи на невідкладність вирішення вищевказаних питань, пропонуємо створити робочу групу за участі представників Міністерства юстиції та НПУ, з метою їх якнайскорішого врегулювання.

Рішення прийнято одногосно

3. СЛУХАЛИ: Президента НПУ Марченка В.М. про підготовку проведення міжнародної конференції у вересні 2017 року.

Марченко В.М. доповів, що необхідність проведення міжнародної конференції викликана необхідністю обговорити найбільш важливі питання Концепції реформування нотаріату України з урахуванням європейського досвіду та досвіду Нотаріальних палат - членів МСЛН.

Марченко В.М. зазначив, що конференцію бажано провести у I декаді вересня 2017 року.

ВИСТУПИЛИ: члени Ради НПУ, які запропонували провести міжнародну конференцію 05 вересня 2017 року.

ГОЛОСУВАЛИ: «ЗА» - 21; «ПРОТИ» - 0; «УТРИМАЛИСЬ» - 3.

УХВАЛИЛИ:

1. Підтримати пропозицію Марченка В.М. про проведення міжнародної конференції з питання Концепції реформування нотаріату України.

2. Проведення міжнародної конференції з питання Концепції реформування нотаріату України призначити на **05 вересня 2017 року**.

3. Головам відділень НПУ до **20 серпня 2017 року** направити списки учасників для участі у міжнародній конференції в кількості **7 осіб** від області.

4. Організаційне забезпечення покласти на центральний апарат НПУ.

Рішення прийнято одногolosно

Головуючий

підпис

В.М. Марченко

Секретар

підпис

К.А. Дерун